

EEN ANALYSE VAN DE IMPLEMENTATIE VAN GELIJKE ONDERWIJSKANSEN IN VLAANDEREN

Goedroen Juchtmans

Opzet presentatie

- Presentatie van een selectie van bevindingen uit steunpuntonderzoek rond GOK waarin ik betrokken was, vanuit de KULeuven (thema: aanwending van GOK/SES-lestijden in scholen)
- Vergelijking met bevindingen en aanbevelingen uit de literatuur / experts, met uitstap naar Vlaamse toetsen

Wat is (on)gelijke onderwijskansen?

ONGELIJKE KANSEN

- Buiten onderwijs
- Leerling & leefomgeving
- Multi-aspectueel
- Vaak al vóór start schoolloopbaan

ONGELIJKE BEHANDELING

- Binnen onderwijs
- Leerkracht – school – onderwijssysteem
- Cruciale rol van communicatie- (stoornissen)

Break out rooms

- Om als school gelijke onderwijskansen te realiseren, dan vereist dit volgens mij volgende aanwending van de lesuren (en middelen) die ze (hiervoor) van de overheid ontvangt...

Graag ook je keuze argumenteren

Hoe wenden scholen hun SES/GOK-lestijden aan?

Beschrijvende analyse:

Op basis van welk beleid/welke visie op GOK maken scholen hun aanwendingskeuzes?

Welke praktijken ontwikkelen ze met de lestijden?

Verklarende analyse (onderbouw):

Welke factoren beïnvloeden dit beleid en die praktijken?

= Waarden / beliefs / context

Kritische / evaluatieve analyse

Hoe verhouden de keuzes en de onderbouw ervan zich tot de inzichten en aanbevelingen van experts en de academische literatuur?

Basisonderwijs: aanwending in functie van differentiatie

Secundair onderwijs: GOK-thema's

Tabel 13 GOK-beleid in het Secundair Onderwijs: Thematische Continuïteit

Thema	Laagste 25% GOK		Middelste 50% GOK		Hoogste 25% GOK		Totaal	
	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)
Preventie en Remediëring van Leer- en Ontwikkelingsachterstand	10	(71%)	34	(87%)	29	(97%)	73	(88%)
Taalbeleid	13	(93%)	24	(62%)	28	(93%)	65	(78%)
Omgaan met Diversiteit	3	(21%)	21	(54%)	14	(47%)	38	(46%)
Socio-Emotionele Ontwikkeling	11	(79%)	25	(64%)	21	(70%)	57	(69%)
Leerlingenparticipatie	7	(50%)	16	(41%)	16	(53%)	39	(47%)
Ouderparticipatie	4	(29%)	23	(59%)	19	(63%)	46	(55%)
Doorstroom en Oriëntering	5	(36%)	10	(26%)	14	(47%)	29	(35%)

Nota: Cijfergegevens zijn frequenties in de steekproef. Scholen konden meer dan één thema aanduiden. Percentages zijn kolompercentages en drukken dus de relatieve frequentie uit voor scholen in elke GOK-categorie.

Visie en strategisch beleid mbt GOK

GOK-beleid vanuit een zorgbril (bao)

Tabel 2 SES-beleid in het Basisonderwijs: Beleidskeuze

	Laagste 25% SES		Middelste 50% SES		Hoogste 25% SES		Totaal	
	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)
Geen SES-beleid, noch zorgbeleid	0	(0%)	0	(0%)	0	(0%)	0	(0%)
Gescheiden SES- en zorgbeleid	1	(5%)	0	(0%)	1	(4%)	2	(2%)
Alleen SES-beleid	0	(0%)	0	(0%)	0	(0%)	0	(0%)
Alleen zorgbeleid	3	(14%)	3	(9%)	1	(4%)	7	(8%)
Volledige integratie van SES- en zorgbeleid	8	(36%)	19	(56%)	8	(30%)	35	(42%)
SES-beleid is deel van zorgbeleid	10	(45%)	12	(35%)	12	(44%)	34	(41%)
Zorgbeleid is deel van SES-beleid	0	(0%)	0	(0%)	5	(18%)	5	(6%)

Nota: Cijfergegevens zijn frequenties in de steekproef. Percentages zijn kolompercentages en drukken dus de relatieve frequentie uit voor scholen in elke SES-categorie.

GOK-beleid vanuit een zorgbril (so)

Tabel 11 GOK-beleid in het Secundair Onderwijs: Beleidskeuze

	Laagste 25% GOK		Middelste 50% GOK		Hoogste 25% GOK		Totaal	
	N	(%)	N	(%)	N	(%)	N	(%)
Geen GOK-beleid, noch zorgbeleid	0	(0%)	0	(0%)	0	(0%)	0	(0%)
Gescheiden GOK- en zorgbeleid	0	(0%)	7	(18%)	2	(7%)	9	(11%)
Alleen GOK-beleid	0	(0%)	0	(0%)	0	(0%)	0	(0%)
Alleen zorgbeleid	4	(29%)	0	(0%)	1	(3%)	5	(6%)
Volledige integratie van GOK-en zorgbeleid	1	(7%)	7	(18%)	6	(20%)	14	(17%)
GOK-beleid is deel van zorgbeleid	9	(64%)	21	(54%)	18	(60%)	48	(58%)
Zorgbeleid is deel van GOK-beleid	0	(0%)	4	(10%)	3	(10%)	7	(8%)

GOK-beleid vanuit een zorgbril

- Gelijke onderwijskansen realiseren is volgens de scholen op maat werken van 'wat IN het kind zit' en van 'zijn niveau, talenten, interesses en noden'.

OF: GOK is inspelen op het individueel leerpotentieel en op individuele leeransen- en/of belemmeringen, nadruk op GOK als 'fairness' (cfr. definitie OECD)

MAAR: zo goed als nooit een verwijzing naar GOK als de realisatie van een minimumlat bij alle leerlingen (cfr. eindtermen), afwezigheid van nadruk op GOK als 'inclusion' (cfr. definitie OECD)

- Het samenspel tussen de focus op fairness en de gekozen differentiatiepraktijken en attesteringspraktijken
- Focus op (individueel) socio-emotioneel welbevinden in functie van beter leren

Onderbouw: beliefs

1) *Overtuigingen over leerlingen*: begrensd / open leerpotentieel

2) *Overtuiging over ouders*:

Ouders worden vooral geïdentificeerd als deel van het probleem, maar veel minder als een oplossing voor het probleem. (deficit-denken)

3) *Overtuigingen over zichzelf als leerkracht / school*:

het geloof dat men als leerkracht of school effectief het verschil kan maken voor kwetsbare leerlingen is niet altijd groot (belang van 'teacher en school efficacy' / externe samenwerking)

Aanbevelingen experten: visie

1) Welk doel stelt een school zich die gericht is op gelijke onderwijskansen? (algemene doel)

Elke leerling, ongeacht zijn socio-economische of etnisch-culturele thuiscontext, moet excellent onderwijs krijgen, zodat hij of zij (i) minstens in staat is het niveau basisgeletterdheid van de eindtermen te halen en (ii) zich optimaal weet te ontwikkelen. Ook (iii) de kloof in onderwijsuitkomsten naar sociaal-economische en etnische herkomst wordt tot een minimum herleid.

(Juchtmans & Nicaise, 2020)

Aanbevelingen experts: strategie

2) Met welke strategie realiseert een school dat doel? (GOK-bril)

Door expliciet aandacht te geven aan de structurele mechanismen die de onderwijsloopbaan van doelgroepopleerlingen belemmeren.

'Het is belangrijk dat schoolteams de mechanismen kennen, dat ze transparant gemaakt worden, voortdurend kritisch bereflecteerd en aangepakt worden in functie van het algemene doel.' (Juchtmans & Nicaise, 2020)

= nood aan bewustwording én (kritische zelf)reflectie, maar tegelijk daarop passende professionalisering en integratie in het zorgcontinuüm (zie verder)

Rol Vlaamse toetsen?

- Kan onbewuste discriminatie-mechanismen in de beoordeling van leerlingen door leerkrachten blootleggen (Unia, 2018)

Al geobserveerde uitkomsten hiervan: Bol e.a. (2014):

- Centrale toetsen moedigen scholen aan om bij attesteringen zich meer te baseren op objectieve criteria
- Centrale toetsen moedigen scholen aan om meer te investeren in kwetsbare leerlingen
- Leidt tot meer transparante en meer gefundeerde evidence base voor de evaluatie en ontwikkeling van het GOK-beleid op schoolniveau
- Gevaren: ranking van scholen / kan leiden tot meer segregatie (mogelijk neveneffect)

Aanbevelingen experts: professionalisering

- Focus op verhogen teacher / school efficacy mbt GOK: reflectieve dialoog bevorderen, maar ook ondersteunende initiatieven (hoe bekwaam maken tot op de klasvloer?)

vb: hoe professionalisering aanbieden om ouderbetrokkenheid te verhogen: enkele inzichten uit de literatuur

- Een complex probleem vraagt een programmatische aanpak:
  - Werken aan leerlijn rond GOK, professionalisering koppelen aan die leerlijn en integreren in HRM-beleid
  - Ondersteuning scholen: vraagt structurele samenwerking tussen interne en externe partners

vb: differentiatiepraktijken

BEDANKT!